

Inge van Dommelen: 'In zijn communicatie verzuimt Vadertje Staat aan burgers uit te leggen wat het nut is van het beoogde beleid.'

worden overgelaten. De overheid als 'pechdemper', zoals Pieter Hilhorst en Jos van der Lans deze rol omschrijven.

Was de overheid er niet ook voor het collectieve belang, zoals het voorkomen van discriminatie en uitsluiting? Toen ik nog bij de gemeente werkte, zorgde ik ervoor dat de burgerbesturen van de buurthuizen ook de Somaliërs en hangjongeren binnenlieten, niet alleen hun eigen seniorenachterban. Een collectieve voorziening is er tenslotte voor het collectief. En voor een gepest gezin regelde ik aangepaste huisvesting en maatregelen in de buurt. Praten als Brugman moest ik, maar het werkte. Wanneer je als overheid uitlegt wat je doet en ruimte geeft aan mensen, dan vergroot je je draagvlak. Juist dat draagvlak is een voorwaarde om de transities te laten slagen.

Wat uit te leggen

In zijn communicatie verzuimt Vadertje Staat aan burgers uit te leggen wat het nut is van het beoogde beleid. De kern van nieuw beleid is dat het een probleem oplost waar we als gezamenlijke burgers last van hebben. Het zwakke punt van de decentralisaties is dat burgers op individueel niveau een ander probleem ervaren dan de overheid. Mijn chronisch zieke buurvrouw roept: 'Ze sluiten de buurthuizen, maar ze sturen wel geld naar Griekenland!'. Zulke keuzes moet je uitleggen als overheid. Vadertje Staat legt eenzijdig uit wat het probleem is, namelijk dat we kampen met een tekort aan geld. Hij vindt ook dat er een cultuuromslag moet komen, waarin we weer 'omzien naar elkaar': intermenselijk contact naast professioneel contact. Nu gaat het vooral over professionals die zorgen voor geld; straks moet het ook gaan over mensen die zorgen omdat ze... Tja, waarom zouden ze eigenlijk zorgen? Mijn vader van 72 jaar roept dat hij zijn hele leven heeft gewerkt en recht heeft op pensioen en zorg. Vrijwilligerswerk doen vindt hij een belachelijk idee. Allemaal taken van de overheid, vindt hij. Daarvoor heeft hij toch betaald? Hij vindt niet dat de overheid van hem mag verwachten dat hij gaat zorgen voor zijn bejaarde buurvrouw. Hij vindt dan ook niet dat zorgen verplicht mag worden.

Toch lijkt het die kant op te gaan als we afgaan op de concept wetsvoorstellen. Albert Jan Kruiter van het Instituut Publieke Waarden (dat de publieke zaak 'onderzoekt en verbetert') zegt: 'De overheid kan maar een paar dingen doen: voorlichten, subsidiëren en regels stellen.' Voorlichting en preventie zijn nooit speerpunten geweest in Nederland. Voor subsidiëren is geen geld meer. Blijft over: regels maken. Dat is precies wat er de afgelopen decennia steeds gebeurde bij transities: de controlerende overheid (lees: de Tweede Kamer en de gemeenteraad) legt – bij gebrek aan dialoog met burgers en kennis van hun leefwereld – regels op aan burgers om risico's in te perken of om politieke posities zeker te stellen.

Opgelegde vrijwilligheid

Zorgen en ondersteunen kun je niet opleggen via regels. Dr. Imrat Verhoeven (specialist in de verhouding tussen overheid en burger) gelooft evenmin in opgelegde vrijwilligheid: 'Mensen helpen als ze door iemand worden gevraagd, niet als de overheid dat doet.' Zelf zet ik op dit moment een netwerk op van zzp'ers die om niet en eenmalig maatschappelijke organisaties helpen met hun kennis en ervaring. Ze maken bijvoorbeeld een pr-plan voor de G-afdeling van de korfbalclub, zodat de leden zelf zich kunnen bezighouden met ledenwerving. Maar je kunt niet altijd op vrijwilligers rekenen, tenzij er sprake is van een enorme groep die veel groter is dan het

Vadertje Staat verzuimt aan burgers uit te leggen wat het nut is van het beoogde beleid.